

THUỐC THEO TOA CHO BỆNH TÂM THẦN

Tập sách nhỏ này chỉ nên dùng như một hướng dẫn chung để cho quý vị biết về (các) thuốc men mà quý vị hiện đang dùng bao gồm:

- Các thuốc này dùng để làm gì
- Thuốc có tác dụng như thế nào
- Các phản ứng phụ có thể xảy ra
- Các đề phòng quý vị cần biết

Quý vị có thể bị tất cả, một số, hoặc không bị phản ứng phụ nào như đã nêu vì các cá nhân có phản ứng khác nhau đối với mỗi loại thuốc. Nếu quý vị có thắc mắc nào khác sau khi đọc tài liệu, xin hỏi bác sĩ hoặc dược sĩ.

TAI SAO DÙNG THUỐC THEO TOA?

Thuốc theo toa có thể giúp cho quý vị những điều sau đây:

- giảm bớt các triệu chứng
- ngăn ngừa tái phát
- cải thiện chất lượng đời sống

Quý vị phải theo dõi sự đáp ứng của mình với thuốc men một cách cẩn thận để gia tăng tới mức tối đa lợi ích của thuốc men và phát hiện các phản ứng phụ.

KHÔNG nên dùng rượu và ma túy bất hợp pháp trong khi dùng các loại thuốc này.

QUÝ VỊ DÙNG THUỐC NHƯ THẾ NÀO?

- Để được ích lợi tối đa, dùng thuốc như đã chỉ dẫn.
  - Nếu mỗi ngày 1 lần, dùng vào buổi sáng hay tối.
  - Nếu mỗi ngày 2 lần, dùng vào buổi sáng và buổi chiều/nhà nhem tối.
  - Hoặc theo sự chỉ dẫn của bác sĩ quý vị.
- Dùng thuốc vào cùng lúc mỗi ngày.
- **KHÔNG** thay đổi liều lượng hoặc dùng thường xuyên hơn là đã chỉ dẫn.
- Thuốc này có thể dùng với hoặc không cần thức ăn, nếu quý vị không biết, hãy hỏi bác sĩ hoặc dược sĩ.
- **KHÔNG** ngưng dùng thuốc hoặc giảm bớt liều lượng mà không bàn với bác sĩ trước tiên. Việc ngưng dùng thuốc có thể làm cho căn bệnh bị trầm trọng hơn.

NẾU QUÝ VỊ QUÊN DÙNG MỘT LIỀU THÌ SAO?

Nếu quý vị lỡ quên một liều, hãy dùng ngay sau khi nhớ lại được. Nếu gần tới lúc dùng liều kế tiếp, hãy bỏ qua liều đã quên và trở lại với thời biểu dùng thuốc thường lệ của quý vị. **KHÔNG** dùng gấp đôi liều lượng.

CHO BÁC SĨ BIẾT NẾU QUÝ VỊ:

1. Bị dị ứng đối với thuốc hoặc thực phẩm.
2. Đang dùng bất cứ thuốc men nào khác (kể cả dược thảo và ma túy bất hợp pháp).
3. Đang mang thai hoặc cho con bú sữa mẹ.
4. Bị bệnh tiểu đường, thận, gan, hoặc bệnh tim.
5. Đang ăn kiêng đặc biệt hoặc dùng thuốc bổ sung cho thực phẩm.
6. Uống rượu hoặc hút thuốc.
7. Ngưng dùng thuốc men như đã cho toa.
8. Bị các phản ứng phụ.

NÊN NHỚ

1. Biết thuốc men của mình.
2. Theo các chỉ dẫn và đọc kỹ nhãn hiệu.
3. Cất giữ thuốc men tại nơi mát mẻ khô ráo.
4. Giữ thuốc men ngoài tầm với của trẻ em.
5. Hỏi về các đề phòng đặc biệt.
6. Tìm hiểu về các phản ứng phụ có thể xảy ra.
7. Báo cho bác sĩ của quý vị biết.

CÁC LOẠI THUỐC CHO BỆNH TÂM THẦN

Hướng dẫn cho các gia đình, bạn bè, các nhà nuôi ăn và chăm sóc, những người chăm sóc, và bệnh nhân

Cuốn sách mỏng này có thông tin về các loại thuốc thuộc các hạng mục sau đây:

- Chống trầm cảm
- Chống loạn thần kinh
- Thuốc Chống Lo Âu và Gây Ngủ
- Ổn định trạng thái
- Thuốc Dùng để Điều Trị Phản Ứng Phụ Do Thuốc Tâm Thần
- Chất Kích Thích

Các loại thuốc này chỉ được sử dụng khi có toa bác sĩ.

Hỏi bác sĩ hoặc dược sĩ xem hạng mục hoặc các hạng mục thuốc men nào quý vị hiện đang dùng.

NẾU QUÝ VỊ CÓ BẤT CỨ THẮC MẮC HOẶC VẤN ĐỀ NÀO, XIN HỎI

- **Bác sĩ**
- **Điều trị viên**
- **Dược phòng**

Mental Health Pharmacy Department (Ban Dược Phòng Sức Khỏe Tâm Thần)
Sửa lại 11/06

THUỐC CHỐNG TRẦM CẢM

Tên Thông Thường	Tên Thương Mại
TRICYCLICS	
Amitriptyline	Elavil, Endep
Amoxapine	Asendin
Clomipramine*	Anafranil
Desipramine	Norpramin
Doxepin	Sinequan, Adapin
Imipramine	Tofranil
Maprotiline	Ludiomil
Nortriptyline	Pamelor, Aventyl
Protriptyline	Vivactil
SSRI's	
Citalopram	Celexa
Escitalopram	Lexapro
Fluoxetine	Prozac
Fluvoxamine*	Luvox
Paroxetine	Paxil
Sertraline	Zoloft
CHẤT ỨC CHẾ MAO	
Phenelzine sulfate	Nardil
Selegiline (patch)	Emsam
Tranlycypromine	Parnate
THUỐC KHÁC	
Bupropion	Wellbutrin
Duloxetine	Cymbalta
Mirtazapine	Remeron
Nefazodone	Serzone
Trazodone	Desyrel
Venlafaxine	Effexor

*Sử dụng chủ yếu cho bệnh ám ảnh thôi thúc (obsessive compulsive disorder -OCD)

CÁC THUỐC NÀY DÙNG ĐỂ LÀM GÌ?

Các loại thuốc này có thể dùng để điều trị các triệu chứng trầm cảm, bao gồm:

- tâm trạng buồn nản
- thờ ơ
- mất sự vui thú
- thay đổi về ngủ nghỉ và ăn uống

Các loại thuốc này tác dụng với các chất tự nhiên trong cơ thể của quý vị để giúp quý vị cảm thấy khỏe và sáng khoái.

CÁC PHẢN ỨNG PHỤ:

Thông thường: buồn ngủ, nhức đầu nhẹ, khô miệng, bồn chồn, táo bón, lên cân, nhịp tim đập nhanh, thay đổi chức năng tình dục

TRICYCLICS: Chóng mặt, mắt mờ. Các triệu chứng này thường giảm trong từ 1 tới 2 tuần.

SSRI's: Buồn nôn, tiêu chảy, mất ngủ (sertraline, fluoxetine), tình trạng mơ màng (paroxetine, fluvoxamine), sụt cân, và **có ý tưởng tự sát.**

MAOI's: Giảm huyết áp ở tư thế đứng, phù thũng, mất ngủ, kích động, mất mồ.

ĐỀ PHÒNG:

- Thuốc chống trầm cảm có thể cần từ một tháng trở lên mới có hiệu lực.
- Tránh dùng thuốc, rượu, và ma túy bất hợp pháp.
- Tránh lái xe hoặc điều khiển máy móc nếu cảm thấy buồn ngủ.
- Nếu quý vị đang mang thai hoặc cho con bú sữa mẹ, hãy hỏi ý kiến bác sĩ.

NẾU QUÝ VỊ ĐANG DÙNG CHẤT ỨC CHẾ MAO:

- Dùng ăn uống quá nhiều các sản phẩm có chất cà phê in (thí dụ, cà phê, trà, sô cô la.)
- Dùng uống rượu, đặc biệt là Chianti (rượu vang) đỏ.
- Không ăn pho mát, kem chua, sữa chua, hoặc thịt hun khói.
- Không ăn đậu fava, trái bơ, hoặc chuối.
- Các loại thực phẩm này tương tác với thuốc men và làm gia tăng áp huyết của quý vị.

THUỐC CHỐNG LOẠN THẦN KINH

Tên Thông Thường	Tên Thương Mại
TYPICAL	
Chlorpromazine	Thorazine
Fluphenazine	Prolixin
Haloperidol	Haldol
Loxapine	Loxitane
Mesoridazine	Serentil
Molindone	Moban
Perphenazine	Trilafon
Thioridazine	Mellaril
Thiothixene	Navane
Trifluoperazine	Stelazine
CÁC LOẠI THUỐC KHÔNG TIÊU BIỂU	
Aripiprazole	Abilify
Clozapine	Clozaril
Olanzapine	Zyprexa
Quetiapine	Seroquel
Risperidone	Risperdal
Ziprasidone	Geodon
THUỐC KHÁC	
Olanzapine and Fluoxetine	Symbyax

CÁC THUỐC NÀY DÙNG ĐỂ LÀM GÌ?

Các loại thuốc chống loạn thần kinh có thể được dùng để điều trị bệnh **tâm thần phân liệt** (schizophrenia) hoặc **rối loạn lưỡng cực** (bipolar disorder). Bệnh tâm thần phân liệt gây ra tư tưởng rối loạn, hoang mang, thay đổi cái nhìn thực tế, và ảo giác. Bệnh rối loạn lưỡng cực làm cho người bệnh luân chuyển giữa buồn nản và cuồng loạn, xem phần "Ổn Định Trạng Thái". Các loại thuốc chống loạn thần kinh có thể làm giảm bớt hoặc chặn đứng các trường hợp này bằng cách tác dụng với các chất tự nhiên trong cơ thể của quý vị để giúp quý vị những điều sau đây: (1) sắp xếp lại tư tưởng, (2) giúp cho quý vị giữ được sự tập trung, (3) giúp làm giảm sự kích động, hoang mang, và co rút, (4) cải tiến khả năng nói chuyện, và/hoặc (5) cải tiến khả năng kiểm chế ảo giác.

CÁC PHẢN ỨNG PHỤ

TYPICAL: Buồn ngủ, khô miệng, chóng mặt, mắt mờ, nhịp tim đập nhanh, nghẹt mũi, bồn chồn, cứng bắp thịt, run rẩy và lắc lư có thể xảy ra. Các triệu chứng này thường biến mất trong từ 1 tới 2 tuần.

**Phản ứng phụ nghiêm trọng: Loạn vận động muộn (Tardive dyskinesia - TD), là một sự máy động ngoài ý muốn của mặt hoặc miệng, có thể xảy ra và khó có thể hồi phục được.

ATYPICAL: Các loại thuốc này gây ra nhiều phản ứng phụ giống như loạn thần kinh tiêu biểu, nhưng hiếm khi gây ra chứng cứng bắp thịt, run rẩy, và bồn chồn.

**Phản ứng phụ nghiêm trọng:

- áp huyết gia tăng
- đường trong máu gia tăng
- tăng cholesterol
- lên cân

Dùng clozapine cần phải thử máu thường xuyên.

ĐỀ PHÒNG

- Tránh dùng thuốc an thần, rượu, và ma túy bất hợp pháp nếu dùng các loại thuốc này. Chúng có thể làm gia tăng các phản ứng phụ của thuốc chống loạn thần kinh.
- Tránh lái xe hoặc điều khiển máy móc.
- Thuốc chống loạn thần kinh có thể cần từ một tháng trở lên mới có hiệu lực.
- Nếu quý vị đang mang thai hoặc nghĩ là có thể mang thai, hoặc đang cho con bú sữa mẹ, hãy hỏi ý kiến bác sĩ hoặc dược sĩ.
- Liên lạc với bác sĩ nếu quý vị bị các triệu chứng giống như cảm cúm (sốt, đau cổ họng, và lơ phờ [mất năng lực])
- Tránh ra ngoài nắng lâu. Ở trong bóng mát, uống nước, dùng thuốc chống nắng và GIỮ CHO MÁT.

THUỐC DỪNG ĐỂ ĐIỀU TRỊ PHẢN ỨNG PHỤ DO THUỐC TÂM THẦN (EPSE)

Tên Thông Thường	Tên Thương Mãi
Amantadine	Symmetrel
Benzotropine	Cogentin
Biperiden	Akineton
Diphenhydramine	Benadryl
Trihexyphenidyl	Artane

PHẢN ỨNG PHỤ DO THUỐC TÂM THẦN (EPSE) LÀ GÌ?

EPSE là các phản ứng phụ thường xảy ra do dùng thuốc trị loạn thần kinh tiêu biểu. Các thí dụ của EPSE bao gồm:

- **Akathesia:** cảm giác không kiềm chế được về bồn chồn hoặc không thể giữ yên được
- **Pseudoparkinsonism:** cảm giác chậm chạp và cứng ngắc, run rẩy và lác lư
- **Dystonia:** cảm giác căng thẳng bắp thịt hoặc co thắt

Các thuốc này có thể làm giảm bớt hoặc loại bỏ được các phản ứng phụ do dùng thuốc chống loạn thần kinh tiêu biểu. Để có bảng danh sách đầy đủ thuốc chống loạn thần kinh, hãy xem phần "Thuốc Chống Loạn Thần Kinh".

CÁC PHẢN ỨNG PHỤ:

Benzotropine, trihexyphenidyl, diphenhydramine, và biperiden có thể gây ra những điều sau đây:

- miệng khô
- da khô
- táo bón
- làm buồn ngủ
- mất mồ

Trong các loại thuốc được liệt kê, benzotropine là loại làm ngầy ngật nhiều nhất.

Amantadine có thể gây ra những điều sau:

- khó chịu
- chóng mặt
- run rẩy
- kích động

**Hiếm khi: ảo giác

ĐỀ PHÒNG:

- Tránh dùng rượu và ma túy bất hợp pháp cùng với các loại thuốc này vì nó có thể gia tăng việc làm buồn ngủ.
- Đừng lái xe hoặc điều khiển máy móc cho tới khi nào quý vị chắc chắn là thuốc không có ảnh hưởng bất lợi đối với mình.
- Nếu quý vị đang mang thai, nghĩ là có thể mang thai, hoặc đang cho con bú sữa mẹ, hãy hỏi ý kiến bác sĩ hoặc dược sĩ về các rủi ro có liên quan tới các loại thuốc này.
- Các loại thuốc này dùng với liều lượng cao có thể dẫn đến hậu quả nghiêm trọng.
- Liên lạc với bác sĩ ngay nếu quý vị bị bất cứ điều nào sau đây trong lúc dùng các loại thuốc này:
  - mặt ửng đỏ
  - tim đập nhanh
  - sốt

THUỐC KÍCH THÍCH

Tên Thông Thường	Tên Thương Mãi
Atomoxetine	Strattera
Dexmethylphenidate	Focalin
Dextroamphetamine/ Amphetamine	Adderall
Dextroamphetamine	Dexedrine
Methamphetamine	Desoxyn
Methylphenidate	Concerta, Ritalin, Metadate
Pemoline	Cylert

CÁC THUỐC NÀY DỪNG ĐỂ LÀM GÌ?

Thuốc kích thích chủ yếu dùng để điều trị chứng hiếu động thái quá không chú ý được (ADHD) nơi các trẻ em không thể tập trung trí óc. Thuốc kích thích có thể làm được những điều sau:

- cải tiến sức chú ý
- cải thiện khả năng làm theo các chỉ dẫn
- giảm sự hiếu động thái quá
- cải thiện khả năng suy nghĩ trước khi hành động
- ăn bớt ngon

CÁC PHẢN ỨNG PHỤ:

Thông thường:

- khó ngủ
- nhức đầu
- đau bao tử
- buồn nôn
- bồn chồn
- tim đập nhanh
- áp huyết gia tăng
- cấu kính
- sụt cân

Các triệu chứng này thường biến mất sau hai tuần hoặc khi bác sĩ hạ thấp liều lượng xuống.

Nghiêm trọng:

- cơ bắp co giật/máy giật
- buồn bã hơn một vài ngày
- hành vi khác thường, thí dụ, có ý tưởng tự sát

Cho bác sĩ hoặc dược sĩ biết ngay nếu quý vị bị bất cứ các phản ứng phụ nào sau đây.

ĐỀ PHÒNG:

- Nếu quý vị bị bệnh tâm thần phân liệt hoặc rối loạn lưỡng cực, các loại thuốc này có thể làm cho các triệu chứng của quý vị trầm trọng hơn.
- Nghiện ngập có thể xảy ra nơi thanh thiếu niên hoặc người lớn.
- Cất giữ thuốc này tại nơi nào không để cho những người khác lạm dụng.
- Trẻ em có thể không tăng trưởng nhanh như lúc bình thường trong khi dùng loại thuốc này. Sự tăng trưởng thường bắt kịp trở lại sau khi ngưng dùng thuốc. Theo dõi chiều cao và cân lượng thường xuyên.

THUỐC CHỐNG LO ÂU VÀ GÂY NGỦ

Tên Thông Thường	Tên Thương Mãi
BENZODIAZEPINES	
Alprazolam*	Xanax
Chlorazepate	Tranxene
Chlordiazepoxide	Librium
Clonazepam	Klonopin
Diazepam	Valium
Flurazepam*	Dalmane
Lorazepam	Ativan
Oxazepam	Serax
Temazepam*	Restoril
NON-BENZODIAZEPINES	
Amitriptyline** (liều thấp)	Elavil*
Buspirone	Buspar
Diphenhydramine	Benadryl
Eszopiclone**	Lunesta
Hydroxyzine	Atarax
Imipramine** (liều thấp)	Topranil**
Zaleplon**	Sonata
Zolpidem**	Ambien

*Chủ yếu dùng cho những cơn lo lắng thái quá

**Chủ yếu dùng cho những rối loạn về ngủ

THUỐC MEN NÀY DÙNG ĐỂ LÀM GÌ?

Các loại thuốc này có thể dùng để điều trị chứng lo âu có thể bao gồm bất kỳ hoặc tất cả các triệu chứng sau đây:

- một trạng thái căng thẳng không hợp lý và khó chịu
- bồn chồn hoặc sợ hãi (không căng thẳng bình thường)
- khó ngủ
- co giật cơ bắp

Các loại thuốc chống lo âu này tác dụng với các chất tự nhiên trong cơ thể của quý vị để giúp quý vị cảm thấy thư giãn và bình tĩnh. Chúng có thể gây ngạt nhẹ trong khi bắt căng thẳng và lo âu.

CÁC PHẢN ỨNG PHỤ

Thông thường: buồn ngủ, cảm thấy lâng lâng, vụng về, buồn nôn

BENZODIAZEPINES: nói líu lưỡi, hoang mang, nhức đầu, buồn nôn, và nghiện ngập.

**Hiếm khi: thở khó, bồn chồn, hoặc kích động có thể xảy ra.

NON-BENZODIAZEPINES: như đầu, chóng mặt, buồn nôn, tiêu chảy
Zolpidem (Ambien) có thể gây run rẩy.

ĐỀ PHÒNG:

- Tránh dùng thuốc an thần, rượu, và ma túy bất hợp pháp trong khi dùng các loại thuốc chống lo âu này. Sự kết hợp có thể gây tử vong.
- Đứng lái xe hoặc điều khiển máy móc trong khi dùng các loại thuốc này.
- Nếu quý vị đang mang thai, nghĩ là có thể mang thai, hoặc đang cho con bú sữa mẹ, hãy hỏi ý kiến bác sĩ hoặc dược sĩ về các rủi ro có thể xảy ra khi dùng các loại thuốc này.
- Không ngưng dùng các loại thuốc này hoặc giảm bớt liều lượng mà không bàn với bác sĩ trước.
- Có thể gây nghiện về thể chất và/hoặc tâm lý.

ỔN ĐỊNH TRẠNG THÁI

Tên Thông Thường	Tên Thương Mãi
Carbamazepine	Tegretol
Divalproex sodium	Depakote
Lamotrigene	Lamictal
Lithium carbonate	Eskalith, Lithobid
Oxcarbazepine	Trileptal
Valproic acid	Depakene

CÁC THUỐC NÀY DÙNG ĐỂ LÀM GÌ?

Các loại thuốc này có thể dùng để điều trị chứng rối loạn trạng thái lưỡng cực, cũng còn gọi là buồn nản cuồng loạn. Đây là một căn bệnh làm cho người bệnh luân chuyển giữa buồn nản và cuồng loạn.

Cuồng loạn: Khi quý vị quá tự tin, kinh suất, không kiểm chế được, mất ngủ, và kích động.

Buồn nản: Khi quý vị cảm thấy xuống tinh thần, mất hy vọng, và buồn bã cùng cực.

Các loại thuốc này tác dụng với các chất tự nhiên trong cơ thể của quý vị để làm những điều sau đây:

- làm quý vị cảm thấy vui vẻ và tự tin
- giúp ổn định trạng thái bằng cách kiểm chế trạng thái tinh thần lúc lên lúc xuống.

Có thể cần tới hai tuần để các loại thuốc này có tác dụng.

CÁC PHẢN ỨNG PHỤ:

Thông thường:

- buồn ngủ
- miệng khô
- cồn cào bao tử
- tiêu chảy
- mệt mỏi
- run rẩy
- lâng lâng
- lên cân

Chất lithium có thể gây ra khát, yếu cơ bắp, và trí nhớ hơi bị sút giảm. Carbamazepine có thể làm cho nổi mẩn. Nếu xảy ra điều này điều rất quan trọng là quý vị liên lạc với bác sĩ.

ĐỀ PHÒNG:

- Để ý đến lượng muối tiêu thụ khi đang dùng Lithium. Không hạn chế muối từ chế độ ăn của quý vị. Nồng độ muối thấp trong cơ thể của quý vị có thể gây ra mệt mỏi, nói líu lưỡi và run rẩy. Trong các trường hợp nghiêm trọng, có thể bị hôn mê hoặc tử vong.
- Tránh ra ngoài nắng lâu. Ở trong bóng mát, uống nước, dùng thuốc chống nắng và GIỮ CHO MÁT.
- Cần thử máu để chắc chắn là mức độ trong máu an toàn và hữu hiệu trong khi dùng những thứ sau đây:
  - Lithium (Eskalith, Lithobid)
  - Valproic Acid (Depakene)
  - Divalproex sodium (Depakote)
  - Carbamazepine (Tegretol)
- Nếu quý vị đang mang thai, nghĩ là có thể mang thai, hoặc đang cho con bú sữa mẹ, hãy hỏi ý kiến bác sĩ hoặc dược sĩ về các rủi ro có liên quan tới các loại thuốc này.
- Không ngưng dùng các loại thuốc này hoặc giảm bớt liều lượng mà không bàn với bác sĩ trước tiên.